

ders, bestuurders, leiding gevenden (1 Thess. 5:12; 1 Tim. 5:17; 1 Cor. 12:28), beheerders van 't Huis Gods (Titus 1:7); ook kubernessels, die 't roer van 't schip in handen hebben, koers moeten houden en verantwoordelijk zijn voor de vaart (1 Cor. 12:28), om van andere benamingen niet te spreken. Wordt de organisatie zoo ook niet topzwaar, gezien het groot getal „deskundigen“ en toezicht-houders als: adviseurs, visitatoren, organen van bijstand als commissie en raden voor allerlei belangen, buiten de meerdere vergaderingen?

6. In verband met het voorafgaande zou ik ernstig bezwaar willen maken tegen de groote macht, aan de meerdere vergaderingen toegekend, en aan bepaalde personen of corporatie's, waardoor het gevaar van hiërarchie m.i. niet denkbeeldig geworden is. Schier alles wordt gereguleerd en gedeceerd „van boven af“. Zoo is b.v. alle opzicht over de leden van de kerkeraad aan de bevoegdheid van den kerkeraad onttrokken (Ord. XI, art. 5) en overgebracht naar de classis; ook mag niet de kerkeraad opzicht oefenen over dienst des Woords en catechese, dit geschiedt door de provinciale kerkvergadering en de generale synode (Ord. XI, art. 6). Zoo behoudt men toch het stelsel van hogere besturen; het eene bestuur staat boven het andere, en de hoogste bestuursmacht berust bij de generale synode, aan wier bevoegdheid uiteindelijk geen grenzen gesteld worden (Ord. I, art. 11: leiding geven en ter hand nemen al wat het leven der Kerk kan bevorderen). Natuurlijk kan zoo de synode overal en ten allen tijd ingrijpen en de genomen beslissingen handhaven, immers zij zal allicht niet gemakkelijk toegeven, dat de eens genomen maatregelen het leven der Kerk drukken of schaden. Verder kan de synode naar believen nieuwe ordonnanties maken (K.O. art. XXVI) en de Kerkorde wijzigen (K.O. art. XXVII) zonder dat de Kerken het recht hebben, ooit de geldigheid daarvan te ontkennen of de uitvoering van gemaakte bepalingen, strijdig bevonden met Gods Woord, na te laten.

7. Ernstig bezwaar zou ik ook willen maken tegen Ordinantie 11. Ik noem b.v. de onzekere maatstaf der tucht over Dienaren des Woords: „wat als strijdig met de H. Schrift en de belijdenis der Kerk de fundamentele der Kerk aantast“ — wat zijn de fundamentele der Kerk; waar houden de fundamentele der Kerk op en begint de bovenbouw; welken zin heeft het „aantasten“? Eveneens zou ik bedenking willen inbrengen tegen de formulering van de oorzaak der bijzondere tuchttoefening: „het voortgaan in het verstoren van het leven der Kerk op ernstige wijze“; ook wordt het doel van de kerkelijke tucht nergens vermeld, evenals de Schriftmatige procedure ontbreekt, die de D.K.O. voorschrijft in Art. 72 tot 80; eveneens heb ik gemist wat men noemt de tuchthandeling in ruimer zin: de broederlijke vermaning van de geloovigen onderling (Rom. 15:14, 1 Thess. 5:11, Hebr. 3:13).

8. Tenslotte zou ik bedenking hebben o.a. tegen de te stellen vragen bij het afleggen van belijdenis des geloofs, (Ontwerp bl. 24) wijl vanwege de verschuiving van den inhoud der bijbelsche begrippen en de daaruit voortvloeiende verwarring in de connotatie van Schriftuurlijke namen en zegswijzen, hij die de vragen stelt daar totaal iets anders onder kan verstaan als degene, die de vragen beantwoordt, wat met het karakter, den ernst en de waarachtigheid eener kerkelijke belijdenis strijdt; ook zou ik bezwaar maken tegen het doen zitting nemen van diakenen, en van kerkvoogden als ouderlingen in den Kerkeraad, als niet in de H. Schrift gegrond, etc.

Ik meen thans echter in hoofdzaak mijn bedenkingen genoemd te hebben en hierdoor voldoende toegelicht te hebben, waarom ik meende, voor Uw uitnodiging te moeten bedanken.

Men versta mij niet verkeerd. Zeer wel ben ik mij bewust, U geen dingen geschreven te hebben, die U nieuw of onbekend zijn; ook vergeet ik niet, dat alles wat men voor de Kerk des Heeren wenschelijk of noodig acht, niet ineens bereikbaar is. Misschien denkt iemand in dit verband aan Calvijn, die tijdelijk veel kon dulden, wat in zijn oog gebrekkig en onvolkomen was. Alleen maar: hier is geen dwingende overheidsmacht; ook geldt het hier geen dulden, maar positief bouwen. Wordt het Ontwerp aanvaard, dan voorzie ik een situatie, die voor langen tijd, wellicht voor zeer langen tijd zal gelden; eenmaal aangenomen, zal het niet licht zijn, deze Kerkorde principieel te wijzigen, of incidentele belangrijke veranderingen aan te brengen: daarvoor is ze te zeer een samenhangend geheel.

Intusschen..... de grondslag! Matthëus 7:24-27. U de wijsheid, die van Boven is, en de leiding van den Heiligen Geest bij al uw beraadslagingen toebiddend, verblijf ik.

Met de meeste hoogachting,
Uw dw.
P. DEDDENS.

2) Hoe kan de Kerk na 't buiten (de „Apostolische“ opdracht) getrouw haar roeping vervullen, indien niet alle nadruk valt op het leven der geloovigen onderling, en dit zoowel in belijdenis als in wandel naar het Woord wordt gesaneerd?

3) Met connotatie, in onderscheiding van denotatie, duidt men aan die bepaalde kwaliteit of dat vaststaande kenmerk, waaraan een persoon of zaak zijn (haar) naam ontleent.

„F. Q. I.“ en de oecumenische jeugdraad.

F. Q. I. is het studentencorps aan de Theologische Hoogeschool der Gereformeerde Kerken, Broederweg 15, Kampen (drie formulieren van eenigheid).

En „F. Q. I.“ (d.w.z. een vereniging, die dezen naam heeft aangenomen) is de organisatie der studenten van de Theol. Hoogeschool der formatie van de vier formulieren van eenigheid ('44, '46), Oudestraat 6, Kampen. De synodocratische studenten dus. Voor wier toevoer extra zorg gedragen wordt door een pas gevormd comité, dat de V. U. de financiële lasten komt verlichten, door aan kamper studenten steun te verleenen.

Naar uit een mededeeling van het synodocratische Zendingscentrum te Baarn (van 22 Augustus 1947) blijkt, is dit synodocratische studentencollege, „F. Q. I.“ dus, evenals „Jeugd en Evangelie“, en evenals de „Werkgemeenschap voor Geref. Jongeren“, „rustig-weg aangesloten bij den Oecumenischen Jeugd Raad“. „Zoodat er toch nog Gereformeerden in Oslo waren“, zegt verheugd de directeur van het Zendingscentrum. In Oslo, waar de jongelui een toon hebben aangeslagen, die niet goed was: niet waar, en niet bescheiden was hetgeen ze zeiden over de wereld en de kerk en den oorlog (lees: de revolutie) en zoo meer.

De secretaresse van den Oecumenischen Jeugd Raad, Baroness van Heemstra, heeft aan den directeur van het Zendingscentrum verzekerd, dat op alle kringen van plaatselijke oecumenische jeugdraden 60 pct. der deelnemers gereformeerd zijn. Dat is dus niet best; we verwijzen naar Persachouw van ons vorig nummer. Synode of geen synode, dit zijn feiten blijken mededeelingen van wat men noemt „de kerk als organisatie“. Die staat al aardig te pochen tegen „de kerk als instituut“. Dit gebeurt onder de oogen van Ridderbos, Dijk, Den Hartogh. Niet ik stroom deze nieuwtjes uit, maar het Zendingscentrum.

Over enkele jaren zal „de kerk als instituut“ deze 60 pct. wel moeten volgen. Wie van gecamoufleerde capitulaties leeft, die heeft zoo iets in 't verschiet. De revolutionairen verteren altijd zichzelf.

Uit ditzelfde Zendingscentrum komt ook al de mededeeling, dat uit den terugkeer van ds Goossens (den missionairen dienaar onzer Gereformeerde kerken) naar Soemba „veel ellende kan voortkomen“.

We weten nu, hoe de wind hier waait. En welke geesten het zijn, die probeeren een spaak in het wiel van onzen kerkwagen te steken. De H.H. van Strien, Veldkamp, en ook „Trouw“ mogen hun hoofd schudden over de uit Batavia afgegeven verklaring, onder teekend door ds Pos en dr Bakker, ze zullen niets vermogen. Ze zijn al pruttelend de leiding kwijt. Wie in 1944 onrecht bejubelt, kan het in 1948 niet meer de baas worden, wanneer het ook hun stemmen smoor in den naam eener oecumenische „breedheid“, die niet meer weet van „zuiverheid“. Het „j'accuse“ van de Veldkamps en de Dijks komt altijd te laat, tenzij ze beginnen bij het begin: boete over 1944 en vijanden zien willen, ongeacht de vraag, of de geïden, die hen hun aanwezig, van het clubje waren, ja of neen.

K. S.

de nood op soemba.

Door een misverstand werd het artikelje over dit onderwerp in het nummer van „De Reformatie“ d.d. 14 Februari 1948 ingezonden. Hierin wordt gesuggereerd om de punten uit het gehele land naar Amsterdam te zenden. Dit is echter de bedoeling niet. De Zendingscommissie van Amsterdam C wilde in haar oproep tot verzameling van tekstiel-punten op basis van 1 punt per kerklid slechts een gedachte doorgeven, die zou kunnen leiden tot leniging op betrekkelijk korten termijn van den nood op ons zendings-terrein. Meerdere Kerken hebben het zoo begrepen en de door haar verzamelde punten zelf financieel en technisch verwerkt. Maar enkele Kerken hebben de punten naar Amsterdam gezonden, waar ze tot heden, voorzover het een klein aantal betrof, zijn aanvaard en besteed. Doch het laat zich verstaan, dat dit niet zoo kan doorgaan, waarom wij den Kerken in overweging geven om de realisering van de punten zelf plaatselijk, classicaal of desnoods gewestelijk te verzorgen. De Zendingscommissie is dankbaar, dat haar voorstel ingang heeft gevonden en zij hoopt, dat de resultaten van den arbeid van al onze Kerken spoedig op Soemba zullen worden gezien. Mochten inmiddels nog punten te Amsterdam zijn binnengekomen, dan zal de Zendingscommissie de Redactie van het Zendingsblad verzoeken de verantwoording daarvan te plaatsen.

OPVOEDING EN ONDERWIS

de christelijke school in dezen tijd, III.

In hoe groote mate inderdaad de beloften in de kerk afgelegd van doorslaggevend betekenissen zijn ten aanzien van de samenwerking in een schoolvereniging, ook al is men zich dat misschien niet bewust, willen we nu, om zoo concreet mogelijk te zijn, nader bezien naar aanleiding van hetgeen in de Geref. Kerkbode van Groningen van 22 en 29 November 1947 omtrent den schoolstrijd in Ten Boer werd gepubliceerd. Juist omdat deze publicatie geschiedde uit behoefte aan een gesprek met broeders en zusters in verband met de zwaarte van den strijd, dien de gehoorzaamheid aan Gods Woord ons oplegt, dragen we gaarne het onze bij tot verheldering van de situatie.

In de statuten van de bedoelde schoolvereniging is bepaald, dat „bestuur en personeel door doop of belijdenis moeten behooren tot de Geref. Kerk te Ten Boer“. Voorts lezen we:

„dat plm. 25 pct. van de leden der „ongedeelde kerk“ den Schriftuurlijken grondslag van de Geref.

Kerken heeft gehandhaafd. Tot heden zijn alle bestuursleden lid van de syn. Kerk van Ten Boer.“

Reeds spoedig na de Vrijmaking hebben wij tot de Schoolvereniging het verzoek gericht in het bestuur één lid op te nemen van onze kerk. Dit werd zonder meer afgewezen. Hetzelfde gebeurde op een volgende vergadering in 1946.

Toen de Schoolvereniging in den voorzomer van 1947 weer vergaderde, dienden we nogmaals eenzelfde verzoek in. Wat wij toen op die vergadering gezegd hebben, komt op het volgende neer:

a. Wij begeeren vertegenwoordiging in het bestuur, omdat wij mede verantwoordelijk willen zijn voor de opvoeding van onze kinderen.

b. Laat de schoolvereniging zich niet uitspreken over de vraag, welke kerk de wettige voortzetting is van de ongedeelde Geref. Kerk van Ten Boer.

c. Geef ons daarom evenredige vertegenwoordiging in het bestuur (wij vroegen slechts 1 lid van de 7).

d. Wij achten samenwerking mogelijk, omdat volgens art. 5 van de bestuursleden alleen instemming wordt vereischt met de Drie Formulieren van Eenigheid. De Schoolvereniging heeft ook als grondslag: Gods Woord en de Drie Form. (art. 2).“

Toen het advies van den Schoolraad, dat volgens een besluit van de meerderheid van de vergadering in den voorzomer was ingewonnen, op een ledenvergadering in October was bekend gemaakt, luidende: „Samenwerking is ten eerste gewenscht“, werd door niet-vrijgemaakte leden o.a. het volgende gezegd:

„De heer A.: „Voorzitter, ik ben het niet met dit advies eens. Laten wij toch het gereformeerd karakter van onze school bewaren. Geeft het p a n d e r v a d e r e n t o c h n i e t p r i j s: de school, waarvoor onze vaders hebben gebeden en gestreden, waarvoor zij offers hebben gebracht“.

De heer B.: „Ook ik ben het niet eens met dit advies. Er zijn tegenwoordig in het kerkelijk leven van die lieden, die als devies hebben: „Als het getij verloopt, verzet men de bakens“. De heer B. wil waarschuwen tegen samenwerking met deze lieden. Hij wijst op de waarschuwing van Gods Woord: „Zet de oude palen niet terug“.

Nadat nog de heer C. had doen weten, dat hij het roerend eens was met de heeren A. en B., verklaarden de vrijgemaakte leden Zeldenrust en Hamminga achtereenvolgens:

„Het Gereformeerd karakter van de school is hier niet in geding. Wij onderschrijven van ganser harte, den grondslag der Vereniging. Het gaat er alleen maar om, of u één lid van onze kerk wilt opnemen in het bestuur“.

En „Wij kunnen met u samenwerken, omdat u van ons geen instemming vraagt, en volgens de statuten ook niet mocht vragen, met de uitspraken van uw laatste synodes, die in strijd zijn met Gods Woord“.

Tenslotte wees de Voorzitter de heeren A., B. en C. op het vreemde van hun houding, dat zij het advies, waarom zij zelf hadden gevraagd, niet wilden opvolgen, waaraan hij toevoegde: „Wilt u de adviezen van de professoren Dijk en Ridderbos naast u neerleggen? Want ook zij hebben medegewerkt tot het verstrekken van dit advies“.

Uitgaande van de zuiverheid der motieven bij beide partijen — de heer Zeldenrust wijst echter in een artikel in de Gron. Kerkbode van 10 Jan. j.l. op het voor hem onbegrijpelijke in de houding van de heeren A. en B., gelet op hun vroegere uitingen — merken we op, dat hier een ondragelijke hardnekkigheid te constateren is in de afwijzing van samenwerking bij leden als A., B. en C., en tenslotte bij de meerderheid der schoolvereniging, daar slechts 17 van de 64 aanwezigen voor samenwerking stemden.

Toch gelooven we, dat juist de argumenten ter verdediging van de mogelijkheid van samenwerking, aangevoerd door de leden Zeldenrust en Hamminga, deze hardnekkigheid kunnen hebben in de hand gewerkt en versterkt. Zij wezen er immers op, dat het Gereformeerd karakter van de school hier niet in geding was, en dat zij den grondslag van de Vereniging van ganser harte onderschreven. Bovendien, dat men van hen volgens de statuten geen instemming mocht vragen met de uitspraken der laatste synodes.

We kunnen ons voorstellen, dat die leden die de uitspraken der laatste synodes wel als belijdenisuitspraken aanvaardden, niet op deze wijze hun grondslag verstaan willen zien. Zij belijden in de kerk de Drie Formulieren immers in overeenstemming met de bedoelde Leerspraken, en zullen derhalve deze Formulieren ook aldus belijden in de schoolvereniging.

Daarom zouden ook bij aanneming van het voorstel tot samenwerking in dezen vorm, vermoedelijk de moeilijkheden niet op zich hebben laten wachten. Men zou een verschillenden zin in de Formulieren van Eenigheid hebben gelegd.

Of wij dan de argumentatie van de vrijgemaakte leden niet juist achten? Volkomen.

Maar er is iets anders, dat aandacht verdient. Geheel in overeenstemming met wat wij boven hebben betoogd omtrent de taak der ouders, wezen onze broeders er op, dat zij in het bestuur vertegenwoordigd wilden zijn in verband met hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen.

Daarna echter stelden zij voor, dat de Schoolvereeniging zich niet zou uitspreken over de vraag, welke kerk de wettige voortzetting is van de ongedeelde Geref. Kerk van Ten Boer.

De formulering van de statuten der Vereeniging maakte het noodzakelijk over dit punt met een bepaald voorstel te komen. Zonder meer kon men hieraan niet voorbijgaan, daar in de Vereeniging hierover verschil van meening heerscht.

Maar heeft men ook beseft, dat het voorstel over deze vraag geen uitspraak te doen, onvermijdelijk ten gevolge had, dat ook de grondslag der Drie Formulieren werd losgelaten?

Wanneer alle leden der Vereeniging nog stonden op den ouden grondslag, dan was de vraag over de wettigheid der Geref. Kerk te Ten Boer nooit aan de orde gesteld.

Het belijden van de Drie Formulieren in eenzelfde zin móet tengevolge hebben, dat men eenzelfde Avondmaalstafel heeft. Daarom zou men de t h a n s b e s t a n d e situatie in de schoolvereeniging o.i. juist hebben gekarakteriseerd door te c o n s t a t e e r e n, dat er leden van deze schoolvereeniging zijn, die de Drie Formulieren zeggen te belijden, gebonden door de Leer- en Tuchtbesluiten van 1942-46; en dat, wanneer deze leden op grond van hun meerderheidspositie ook in de Schoolvereeniging den grondslag alleen naar deze Besluiten „i n t e r p r e t e r e n”, daarmee DOOR HEN de scheur werd verder getrokken.

En we gelooven, dat de vrijgemaakte leden dit ook erkennen, daar een van hen aan het einde der vergadering de getrokken scheur heel duidelijk aanwees. We lezen n.l. in het verslag:

„Tenslotte ging hij nog nader in op de vraag, waarom wij, terwijl wij samenwerking begeeren op schoolgebied, niet aan één Avondmaalstafel kunnen zitten en zei daarbij o.a.:

„Wat wij krachtens Gods Woord aangaande doop en verbond belijden en altijd beleiden hebben, is door Uw synodus veroordeeld. Deze zijn er zelfs niet voor teruggedeinsd om trouwe ambtsdragers te schorsen”.

Keeren we nu tot de Amersfoortsche conclusies terug, dan zal het gebeurde te Ten Boer ons leeren, dat deze, al zijn ze opgesteld in een z.g.n. interkerkelijke conferentie, z.g.n. interkerkelijke samenwerking in een school bij voorbaat onmogelijk maken.

Wanneer de Kerk, zoals is uitgesproken, een roeping heeft ten opzichte van de school, niet slechts vanwege „het toezicht op leer en leven harer leden”, maar ook „wijl haar de verkondiging van het Woord Gods is toebetrouwd”, en daaruit voortvloeit, „dat de Kerk heeft toe te zien, dat het onderwijs beantwoordt aan den norm van het Woord Gods o v e r e e n k o m s t i g h a a r b e l i j d e n i s”, dan zijn alleen kerkelijke scholen denkbaar.

En weer moeten we constateeren, dat deze zóó geredigeerde uitspraak aangaande „de Kerk” eigenlijk alleen aanvaardbaar is voor een lid van de Ned. Herv. Kerk, omdat dan de belijdenis reeds in de kerk niet leidt tot uitsluiting van andersgezinden. Al blijft het verbijsterend, dat men in een toch vermoedelijk weloverwogen conclusie uitspreekt, dat de kerk de roeping heeft toe te zien op leer en leven van haar leden, en desondanks een kerkgemeenschap onderhoudt, waarin zulk een toezicht volkomen onbestaanbaar is. Welke waarde heeft een dergelijke conclusie voorts voor anderen, die haar uitspreken samen met zoodanigen?

Kampen.

H. M. MULDER.

BOEKBESPREKING

„De Bijbel, behandeld voor jonge mensen, door Wolf Meesters, met platen van Isings. — Kampen, Uitg. Mij. J. H. Kok N.V., en Groningen, J. B. Wolters, Uitg. Mij.

Met groote belangstelling kondigen we de verschijning van dezen bijbel voor jonge mensen aan; één aflevering ligt reeds voor ons.

Een bijbel voor jongelieden — het is een hachelijke onderneming. Hachelijk, insoverre de verteller de zware taak aanvaardt moet, niet van den bijbel af te voeren, doch naar hem terug te leiden. Laat men niet zeggen dat 't weervertellen van wat de Schrift zelf al verhaald heeft zinloos is; even noodig en goed als 't vertellen op school (en elders) kan zijn, even goed en noodig kan 't hier zijn, vooral als men, zóó vertelt, dat ook andere vertellers worden geïnstrueerd.

Wolf Meesters, bekend schrijver, heeft in deze uitgave zich geen kleine kinderen, doch jongelui van „rijperen leeftijd” gezocht. Hij heeft er verstand van, met hen om te gaan. Zijn taal, fijn als altijd, weet details uit archeologisch onderzoek en van geografische plaatsbeschrijving zóó bij de situatietekening te verwerken, dat het verhaal nergens betoogend of docerend of „toelichtend” wordt, en toch steeds het beeld in zijn beschrijving er door wordt verscherpt.

Bovendien vergeet hij nergens de confessionele trouw te bewijzen; de verteller is — natuurlijk — nimmer „neutraal”, en ook nergens psychologisch-moraliseerend, doch heeft Schrift met Schrift vergeleken, eer hij van wal stak. Als directe studieboeken buiten beschouwing gelaten blijven, kunnen wij dezen „jeugdbijbel” het beste noemen van wat wij in dit genre kennen. Want er ligt veel studie in verwerkt.

Bijzondere aandacht is ook te vragen voor het plaatwerk. De H.H. prof. dr J. H. de Groot (thans overleden) en prof. dr Th. C. Vriezen, hebben hun hulp verleend bij de verzameling der archeologische gegevens, die voor een boek als dit onmisbaar zijn, niet alleen voor den tekst, doch ook voor het plaatwerk. Waardevol is bij de platen een toelichtende tekst, die op zulke archeologische details den nadruk legt en het daarna bestudeeren van een plaat meestal tot een leerzaam genot doet worden. De pen van den heer Isings heeft ditmaal wel zeer bijzonder haar fijnheid in dienst gesteld van den „wetenschappelijk” ernst, die ook vroeger typeerend was voor zijn werk.

We zijn voor dit werk bijzonder dankbaar en hopen bij de ontvangst van latere afleveringen erop terug te komen. Papier en lettertype onberispelijk. K. S.

Amice frater.

Het was Burke, die eens deze omschrijving gaf van de Reformatie, dat zij is een zich afkeeren van den verkeerden, een zich toekeeren naar den goeden weg. Dus een bekeering.

Die omschrijving is zeker niet kwaad.

Wij mogen echter nooit vergeten, dat zulk een bekeering niet zoo gemakkelijk is. Menigmaal verzet zich daartegen veel wat in ons is. En wat buiten ons is. Zij eischt van ons menigmaal zware offers; zij ontleent ons, wat wij leerden liefkozen, zij doet zich tegen ons keeren, met wie wij langen tijd hartelijk samenwerkten, zelfs die wij liefhadden.

De Schrift vertelt ons dat allemaal heel duidelijk. De historie weet er van te verhalen.

Onze rust, die wij beminnen, is er mee gemoeid. Zelfs soms onze positie, zelfs soms ons leven.

Nu weten wij, als wij voor zulke beslissing worden geplaatst, en wanneer wij van harte gehoorzaam wenschen te zijn aan het Woord des Heeren, zeer wel, wat wij behoorden te doen. Maar wij denken dan aan de consequenties en — het is buitengemeen menschelek — wij aarzelen. Wij stellen uit, wij gaan ons bezinnen. Die bezinning staat dan tegenover de bekeering. En zij heeft haar voordeelen. Wij blijven, wie wij zijn; wij houden wat wij hebben; wij worden door menschen niet lastig gevallen, maar zelfs geprezen, en wij zijn ernstig.

Bekeering is dan zoo radicaal, zoo plotseling, zoo onbekookt in veler schatting, zoo de dingen, die wij waardeerden, stukbrekend. Bezinning daarentegen toont onzen ernst. Wij zijn met de dingen maar zoo niet klaar, zooals andere menschen.

Wij gaan zwaar beladen onder allerlei problemen, zijn dus met recht bezwaard, wat zeker nog iets anders is dan vrijgemaakt in den weg der gehoorzame Reformatie.

Wij vinden keurige uitvluchten, beramen fijn uitgesponnen wetenschappelijke systemen, kortom, onze vindingrijkdom stijgt met het toch ook steeds aanwezig — laat ik nu ook eens zeggen — stil beseft in het „onderbewuste”, dat de zaak bij ons toch niet in orde is. Het menschenhart is arglistig meer dan eenig ding. Nu past het niet, dat men ons dan zou verwijten, dat wij niet ter goeder trouw zijn. Natuurlijk zijn wij dat.

Saulus was het ook toen hij de gemeente vervolgde. Zelfs — en daarop wees Groen van Prinsterer telkens weer — de mannen der Revolutie van 1789 waren dit: Robespierre en St. Just. Van Robespierre zei de graaf de Mirabeau: die man is gevaarlijk, hij meent wat hij zegt.

Maar wat zegt dat voor de rechte waardschatting van ons werk, dat dan tegen de aan Schrift en belijdenis gehoorzame Reformatie ingaat, en er meer kwaad aan doet dan haar meest verwoede bestrijders in zekere „Strijdende kerk” maar eenigszins vermogen?

Ter goeder trouw zijn zeker ook de mannen, die thans de leiding voeren der antirevolutionaire partij. Maar dit neemt niet weg, dat wij, als wij die partij waarlijk liefhebben, hun moeten zeggen, dat zij op den verkeerden weg zijn. En met hen diegenen, die hen daarin met applaus begroeten en hen volgen.

Ook voor ons politieke leven is de bekeering noodig. Daar is wel bezinning, en ditmaal is de roep daartoe niet zonder waarde. Want men roept oud en jong, inzonderheid jong op tot studie; bestudeering der werken en daden van Groen van Prinsterer en dr. Kuyper. Uitmendend, als men het dan ook maar doet, en goed doet.

Niemand zal het mij dus ten kwade mogen duiden, dat ik die studie gaarne steun.

Ik wil daartoe op een paar buitengemeen belangrijke geschriften van Groen wijzen, die blijkbaar zelfs

door de leiding der partij niet werden bestudeerd en die toch voor de situatie, waarin wij nu verkeeren, ons allen van groot nut kunnen zijn.

Allereerst noem ik Groens geschrift ter verdediging der Afscheiding, vooral, omdat hij in dat geschrift op den voorgrond plaatst wat men thans op den achtergrond wil schuiven, n.l. de kerkelijke kwestie. En, heeft Groen eens geschreven: wie weten wil, wie ik ben, bestudeer ook de werken, die ik in de Fransche taal schreef, dan mag ik dus verwijzen naar een geschrift, welks titel reeds sommige antirevolutionaire voormannen hevig kan doen schrikken. Want die titel is: Le parti antirevolutionnaire et confessionnel dans l'Eglise réformée des Pays-Bas.

Dus de antirevolutionaire en confessionnele partij in de gereformeerde kerk van Nederland.

In het woord vooraf merkt Groen trouwens op, dat hij zich richt tot de vrienden in het buitenland, om hen eenige inlichtingen te geven omtrent de actuele situatie van die kerk der reformatie ten onzent en meer speciaal over de beginselen en daden van de partij, waartoe hij de eer heeft te behoren, en die men noemt met den naam „parti confessionnel”, de partij der belijdenis; ook wel, zegt hij, antirevolutionaire en orthodoxe partij.

De antirevolutionaire partij is dus de partij der Reformatie met haar belijdenis, de belijdenis van Dordt; naar Groen nader aanduidt, de drie formulieren van eenigheid; die belijdenis, die het volle Woord Gods erkent als de eenige bron der waarheid en het uitspreekt, dat de verkondiging van dat Woord is toebetrouwd aan de ware kerk. Van die belijdenis en van het door die kerk voor haar beleiden recht, daarvan spreekt Groen en dat is het fundament ook van de politieke partij.

Gij ziet dus wel, dat het er niet al te best voorstaat voor die leiders der jonge antirevolutionairen, die onder goedkeuring van de huidige partijleiding verklaren: wel het Woord Gods, geen verwijzing naar de belijdenis.

Ja, ik hoop van harte, dat zij weer Groen en Kuyper gaan bestudeeren, al zal hun dit moeite kosten. Wie Groen en Kuyper willen leeren verstaan zullen hard moeten werken. Met 'n aanbeveling: studeer en daarna applaus, is het niet gedaan. En wie dan opwekt tot studie, toone, dat hij zelf daarin met veel ernst is voorgegaan.

Het is dadelijk zeer opmerkelijk, dat het geschil 't welk er rees tusschen de leiding der partij en vele leden der van een uiterst gevaarlijke hiërarchie vrijgemaakte kerken, tot kern heeft de kerk. De laatsten zeggen: wij zouden hierover wel willen spreken, de eerste: niets daarvan. Wat in de kerk geschiedt, dat staat buiten de politiek. Wij zijn de antirevolutionaire partij en meer niet. Dat andere stuk, dat Groen er aan toevoegt, of er aan laat voorafgaan, sneden wij af. En dan: vrienden, bestudeer toch Groen.

Ja, ook het verschil van meening, dat openbaar werd tusschen de vrijgemaakten zelf bewijst weer opnieuw het juist inzicht van Groen, die van oordeel was, dat het eerste en voornaamste politiek probleem is en blijft: de kerk.

En wie de historie kent zal dit niet kunnen weerspreken. Het gaat in den strijd der eeuwen, den kamp tusschen den Christus der Schriften en den Satan en zijn rijk ten principale altijd weer om de kerk.

Als die kerk bederft, zinkt heel het leven in.

Als zij getrouw is aan haar Koning, zegen zij gansch het leven. Want de kerk is de door Christus vergaderde geloovigen en hun zaad, en haar is toebetrouwd de verkondiging van het Woord des levens, de bediening der sacramenten, en de sleutelen des hemelrijks, haar zuivere tucht.

En als men onzen vaders vroeg: waar is die kerk, dan stonden zij heelemaal niet voor een „probleem”. Niet omdat er toen niet vele seeten waren, die zich met den naam kerk bedekten — zij constateerden dat zelf in artikel 29 der belijdenis — maar omdat de ken-tekenen der ware en der valsche kerk duidelijk zichtbaar zijn.

Zij zeiden niet, zooals velen in onze dagen, dat een ware kerk dáár is waar ook nog wel geloovigen zijn, omdat zij ook wel wisten, dat een kind van God soms heel ver kan afdwalen. Dat doet de Schrift ons zien. De kerk was in Abrahams tent, maar Lot, die toch een rechtvaardige wordt genoemd, koos een huis in Sodom.

Alleen de ware kerk kan het leven ten zegen zijn.

Als zij afdwaalt, wordt zij echter een groot gevaar. En dat kon Groen uit de historie toonen, want welk een rampen heeft de overmoed van een mensch, die zich den plaatsvervanger van Christus op aarde durft te noemen over de wereld der Christenheid gebracht.

Zelfs de Roomsche overheden waren bang voor die hiërarchie. Waarom Tocquville durfde beweren, dat de revolutionairen in 1789 eigenlijk niet zoozeer tegen de religie vochten, als wel tegen de Roomsche hiërarchie. Hij vergiste zich daarin, wat duidelijk hieruit blijkt, dat, als het om de ware kerk der Reformatie ging, pausen en vorsten weer wedijveren in haat en vervolging.

In den grond der zaak gaat de strijd van de valsche kerk en den valschen staat steeds weer tegen de ware kerk van Christus, de kerk der Reformatie. Dat is de kerk, aan wie altijd weer door haar Koning de genade wordt gegeven zich af te keeren van den kwaden, zich heen te keeren tot den goeden weg. Dat is de volle gehoorzaamheid aan Zijn Woord.